

SA Läänemaa Arenduskeskus

04.03.2020

anu.kikas@laanemaa.ee

Haapsalu Tagalahe seisundi hindamisest ja sellega seotud tegevustest

MTÜ Eesti Veeühing on tutvunud Keskkonnaameti tellimusel 2019. aastal tehtud rakendusuuringu aruandega, mille koostas konsultatsioonifirma Skepast&Puhkim. 29. veebruaril korraldasime Haapsalus sellekohase seminari, kus esinesid põhiliste ettekannetega Eesti Veeühingu, Keskkonnaameti ja Haapsalu Veevärgi esindajad. Seminari teises pooles toimus arutelu, mille käigus jõuti üldisele arvamusele, et eespool nimetatud uuringu, samuti varasemate uuringute põhjal ei ole võimalik langetada otsust veekogu seisundi parandamise meetmete osas. Kujunenud olukord on põhjustatud asjaolust, et Skepast&Puhkim uuringus on ei ole käsitletud piisavalt või üldse mitte Tagalahe seisundi hindamisel järgmisi olulisi probleeme:

- 1) Töös puudub lahe põhjasetetes kogunenud biogeenide mõju analüüs, mille tulemusena on jäänud täielikult arvestamata veekogu sisekoormus. Samas on konsultant aruandes kirjutanud: “Sisekoormuse täpne osakaal lahes ei ole hetkel teada, kuna puuduvad vastavad uuringud. Samas on teada, et Haapsalu laht on suuresti mudastunud ning on võimalik oletada, et **setetest vabanev toitainete hulk on suur ja oluline faktor piirkonna troofsuse määramisel.**“
- 2) Tagalahe reostuskoormuse bilansis ei ole arvestatud sademetega akvatooriumi pinnale lisanduvat reostuskoormust.
- 3) Valglalt tuleva koormusega võrreldes on kvalitatiivselt erinev (suurema otsese mõjuga) linnustiku ja sademeteveest tulev koormus, kus näiteks Nüld moodustavad mineraalse lämmastiku põhikomponendid NH_4 ja NO_3 ; Norg on nende koormusallikate puhul äärmiselt väike.
- 4) Sissevool (hajukoormus) on antud modelleerimise tulemusena. Mudeli abil saadud sissevoolude koormus on suurem, kui seireandmete põhjal leitav koormus.
- 5) Skepast&Puhkim uuringus on esitatud soovitusel, mis ei arvesta Tagalahe reostuskoormuse iseärasusi (näiteks on arvestamata sisekoormus ja põhjasetetes kogunenud reoainete hulk).
- 6) Uuringus puudub analüüs, kuidas ja mil määral mingi abinõu rakendamisel on võimalik saavutada lahe seisundi paranemine.

Usaldusväärseid soovitusi Tagalahe seisundi parandamiseks ei ole praegu võimalik anda lisaks eespool toodud puudustele ka seepärast, et puudub ülevaade lahe sügavusjaotusest, põhjasetete

hulgast ning biogeenide sisaldusest põhjasetetes. Toodust tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

1. Tellida Tagalahe sügavusmõõdistamine ning põhjasetete mõõdistamine koos koostise (mineraalne osa, orgaaniline osa, biogeenide sisaldus) määramisega.
2. Mõõdistuse käigus kaardistada veetaimestiku levik – roostikualad ning veesisesel ohtralt esineva taimestiku alad.
3. Korraldada vähemalt pooleteise aasta jooksul veetaseme mõõtmine Tagalahe erinevates osades. Tänapäevased veetaseme automaatsed mõõteseadmed on lihtsalt paigaldatavad ja piisavalt töökindlad.
4. Arvestades asjaoluga, et Tagalahe põhjasetete reostus pärineb varasemast ajast (tegemist on pärandreostusega), siis uuringute ja edaspidiste abinõude rahastamine peaks toimuma riigi vahenditest.

Keskkonnaministeerium korraldab Eesti riikliku veemajanduskava koostamist aastaks 2022 kuni 2027, siis esiteks peame põhjendatuks, et

Lääne-Eesti veemajanduskavas muuta Haapsalu lahe veekogumi ulatust – Haapsalu Eeslaht liita Väinamere veekogumiga ning Tagalahest moodustada omaette veekogum. Teiseks veemajanduskavas esitada põhjendused, et Tagalahe hea seisundi saavutamine ei ole võimalik sotsiaal-majanduslikel põhjustel ning Tagalahe veekogum muuta looduslike tingimuste (neotektooniline maatõus, väike sügavus, kinnikasvamine) ja varasema pikaajalise jääkreostuse tõttu (Haapsalu linnast juhiti Tagalahte reovett juba rohkem kui 100 aastat tagasi) tugevasti muudetud veekogumiks. Alus selleks on täielikult olemas Veeseaduses § 55. Pinnaveekogumi tehisveekogumiks või tugevasti muudetud veekogumiks määramine.

Tagalahe eraldamine üldisest Haapsalu lahe veekogumist ning tehisveekogumiks kehtestamine ei tähenda seda, et igasugune tegevus ökoloogilise seisundi parandamiseks lõpetatakse, vaid see võimaldab probleeme lahendada tasakaalukalt, kiirustamata ning arvestades sotsiaalmajanduslikke võimalusi, ajaliselt realselt. **Uue veemajanduskava kinnitamise järel tuleb Eesti Vabariigil vastavalt Veepoliitika Raamdirektiivile järjekordselt raporteerida EL Komisjonile, et Haapsalu lahe veekogumi hea, isegi kesine seisund on saavutamata ning anda ebareaalseid lubadusi saavutada kõnesoleva veekogu hea seisund 2027. aastaks ja nii jätkuvalt edasi.** Tagalahe praeguse halva (väga halva) ökoloogiline seisundi põhjuseks on enesereostus põhjasettes olevate biogeenidega ning muid "süüdlasi" otsida ja neile ebareaalseid nõudeid esitada oleks põhjendamatu.

Maret Merisaar

Eesti Veeühingu esimees

/digiallkiri/

Arvo Järvet

Eesti Veeühingu aseesimees

/digiallkiri/

Teadmiseks: Keskkonnaministeerium, Keskkonnaamet